

ПОВОДОМ ИЗЛОЖБЕ МУЗЕЈА РЕВОЛУЦИЈЕ БиХ — „НАШ ТИТО“*)

Сваки човек се портретише кад код у животу то за њега представља мање или више занимљиву епизоду. Она носи собом драж извесног откривања, извесне непознатости чије разрешење привлачи ствараоца као какав магнет. У животу нашег Председника било је много таквих тренутака, поготово када је у питању фотографско снимање. Међутим, посебно место у његовом животу, а такође и у историји наше новије уметности, имају три портретисања, настала у разним временима, у ствари у судбоносним тренуцима наше новије историје. Она су оставила посебног трага и кад год је реч о његовом портрету и портретисању уопште, она се не могу заобићи. Поменућу хронолошким редом историјске моменте у којима су они настали.

То је било први пут у Јајцу, новембра 1943. године. Врховног команданта, кога су савезници и противници звали „генерал Тито“, портретисао је Божидар Јакац, мајстор словеначког сликарства, који је тада доживео звездани тренутак свог стварања. Неки пут изгледа као да је тај Јакчев портрет маршала Тита остао непревазиђен. Он га је реализовао у једном изузетном тренутку, и тако остварено дело одмах се по нечему познаје и памти. Тај портрет ни до данас није престао да узбуђује јавност.

Убрзо потом у Београду, 1946. године, председник Тито је позирао групи српских и хрватских сликара. Међу њима су били Паја Јовановић, Петар Лубарда, Марино Тартаља. У својим мемоарима Паја Јовановић каже како је стигао последњи, па је добио „рђаво“ место, то јест »en face«, и одоздо, у скраћењу. Па ипак, и у тим условима рада он је дао један жив и непосредан цртеж Маршала, саздан такорећи из једног даха. Мали портрет Маршала од Марина Тартаље налази се у Модерној галерији у Загребу, док се о другима мање зна.

Данашња изложба слика и скулптура — портрета нашег Председника потиче из месеца априла 1977. године у Бутојну, у периоду затишја и смиривања, када се могло наћи времена за позирање. Тако је настао јединствени уметнички подухват који приказују овде изложене слике и скулптуре. Председник је позирао групи сликара и вајара из Босне и Херцеговине коју су сачињавали Мерсад Бербер, Марио Микулић, Миливоје Унковић, Салим Обралић, Мустафа Ваљевица, Мевхлудин Екмекџић, Исмет Му-

*) Уводна реч др Павла Васића, на отварању истоимене изложбе, у Београду, 6. V 1982. године у Сава-Центру.

језиновић, Војо Димитријевић, Љубо Лах, Михо Сефић, Ибрахим Билајац, Лука Илић и Љупко Антоновић.

Као што се види, резултати ових уметника су занимљиви и разноврсни. Од скица до завршеног дела они верно илуструју разне фазе овог групног портретисања које већ припада историји. У ондашњој дневној и недељној штампи било је речи о овом портретисању нашег Председника. Поједине публикације донеле су и низ репродукција портрета и у боји, тако да се могла стећи извесна представа о том ретком и изузетном раду.

Међутим, овог пута и на овом месту нашој јавности се пружа прилика да боље упозна овај јединствени ликовни подухват. То је, у ствари, била једна врста племенитог такмичења у коме је сваки учесник настојао да се по могућству приближи онима који су му изгледали најбољи. Тако је настала ова збирка слика, скица и скулптура, изузетна по садржини и по околностима у којима је остварена. Сви ови радови сада су стављени пред најшире кругове гледалаца, заинтересованих за све оно што је у вези са личношћу и животом нашег Председника. Док о првом послератном групном портретисању маршала Тита има мало података, ово последње, у Бугојну, захваљујући овој изложби — биће боље обележено и сачувано за историју.

Са уверењем да је овом изложбом означен један карактеристичан моменат у историји наше новије уметности, објављујем да је изложба портрета Наш Тито отворена.